

Kalkgraslanden

natuur in mensenhanden

Op 15 januari 1982 werd in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht de tentoonstelling "Kalkgraslanden, natuur in mensenhanden" geopend. In deze tentoonstelling wordt ingegaan op het ontstaan, de specifieke eigenschappen, het beheer en de bedreigingen van de in menig opzicht unieke half-natuurlijke vegetaties die in Zuid-Limburg nog op slechts enkele plaatsen voorkomen. De bekendste hiervan vindt men op de Kunderberg en de Wrakelberg, in het Popelmondedal bij Maastricht en in het Gerendal. Met name in het Gerendal zijn de kalkgraslanden uitvoerig bestudeerd door de vakgroep Vegetatiekunde en Botanische Oecologie van de Rijksuniversiteit te Utrecht. In de tentoonstelling komen dan ook enkele resultaten van dit onderzoek aan bod.

Flora en fauna in Zuid-Limburg wijken nogal af van die in andere delen van ons land, o.a. omdat in de ondergrond sedimenten worden aangetroffen die elders weinig of niet voorkomen. Met name de kalksteen (of "mergel") en de kalkhoudende löss spelen een belangrijke rol in het spel van factoren die de planten- en dierenwereld beïnvloeden. Doordat plaatselijk minimale verschillen in de bodem ontstaan door oppervlakkige ontkalking en zuurder worden van de bovengrond, door begrazing en door betreding, kan een fijn mozaiek van telkens net iets andere plekken ontstaan waardoor zo'n 50 soorten planten per vierkante meter geen uitzondering zijn. En tot deze planten behoren een groot aantal zeldzaamheden waaronder ook enkele orchideeënsoorten.

Kalkgraslanden danken hun ontstaan aan menselijk ingrijpen in het oorspronkelijke aanwezige gemengde loofhoutbos. Na het rooien volgde primitieve landbouw op haar beurt gevolgd door beweiding door vee of ingebruikname van de helling als hooiland. Tientallen en vaak ook honderden jaren zijn deze hellingen op dezelfde wijze beheerd. Met name na de Tweede Wereldoorlog echter hebben de kalkgraslandhellingen hun betekenis voor de landbouw verloren door de op hogere productie gerichte landbouwmethoden. Zijn de kalkgraslanden ontstaan in mensenhanden, hun toekomst ligt ook in onze hand. De tentoonstelling laat enkele resultaten zien van onderzoek waaruit blijkt op welke wijze deze unieke stukken natuur moeten worden beheerd opdat ze ook voor de toekomst behouden blijven.

Deze tentoonstelling is tot stand gekomen in het kader van een doctoraal bijvak in de Biologie aan de Rijksuniversiteit Utrecht op initiatief van Marionne van de Klashorst. Het voornaamste doel van het bijvak is het vertalen en weergeven van resultaten van wetenschappelijk onderzoek, zodanig dat deze voor een breed publiek toegankelijk en aantrekkelijk worden.

Deze tentoonstelling is in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht opgesteld t/m 14 maart 1982 en is tijdens de normale openinguren te bezichtigen (maandag t/m vrijdag van 10 tot 17 uur en zaterdag en zondag van 14 tot 17 uur).